

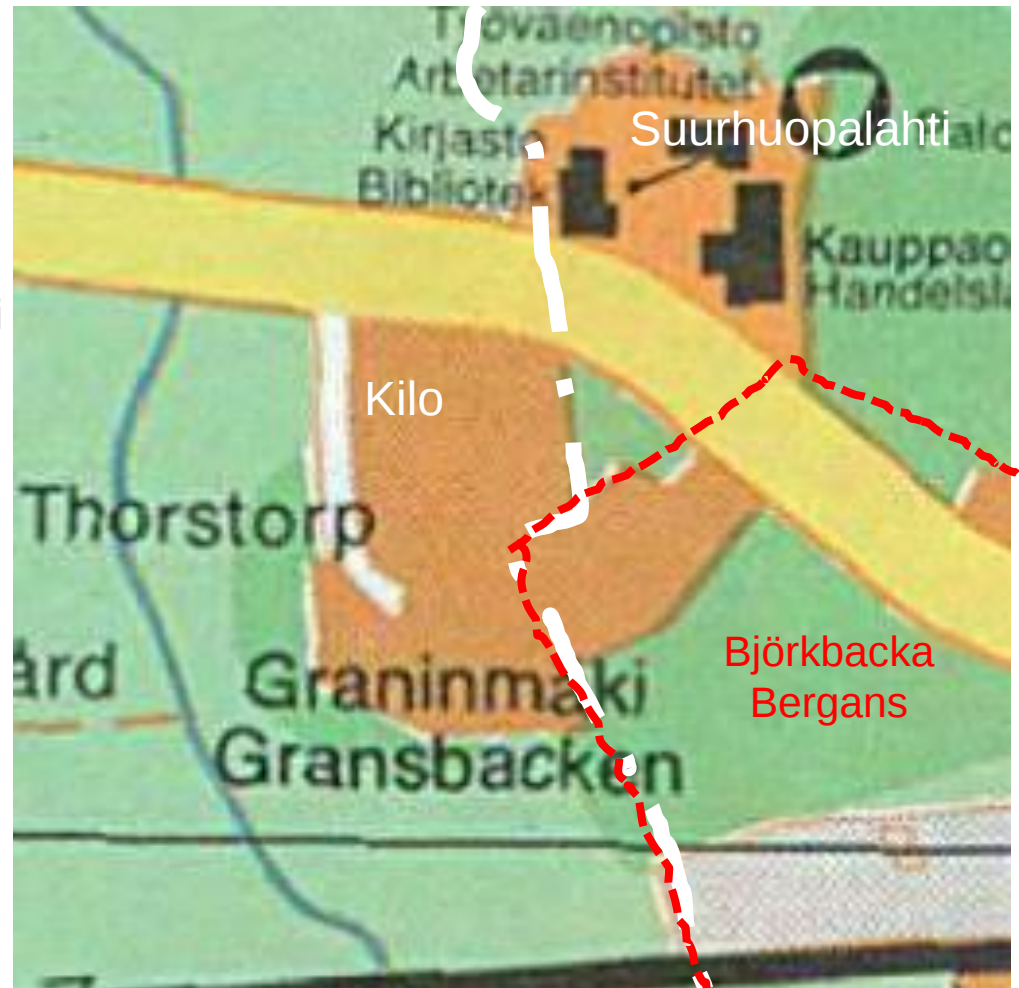
Gransinmäen kadonnut maailma

Leppävaara-seuran kansalaismuistipiiri 17.11.2021, Arja Salmi

Gransinmäen nimen alkuperästä ei tietoa

- ✓ Nimi tullut ilmeisesti käyttöön Gransin kieverin perustamisen myötä
- ✓ Nimistösuunnittelu arvelee nimen tulleen Gran-nimisestä henkilöstä – sellaisia ei ainakaan toistaiseksi löytynyt
- ✓ Mäki on ollut täysin asumaton ennen kieverin rakentamista 1831
- ✓ Luontonimi?
- ✓ Kyläraja jakaa mäen kahtia: lännessä Kilon ja itäreunassa Suur-Huopalahden kylää
 - ✓ Kilon kartanosta erotettujen palstojen niminä ollut luontonimiä kuten **Björkhydda, Tallbo ja Bergbo**
 - ✓ Bergansiin kuulunut erillispalsta ollut nimeltään **Björkbacka**

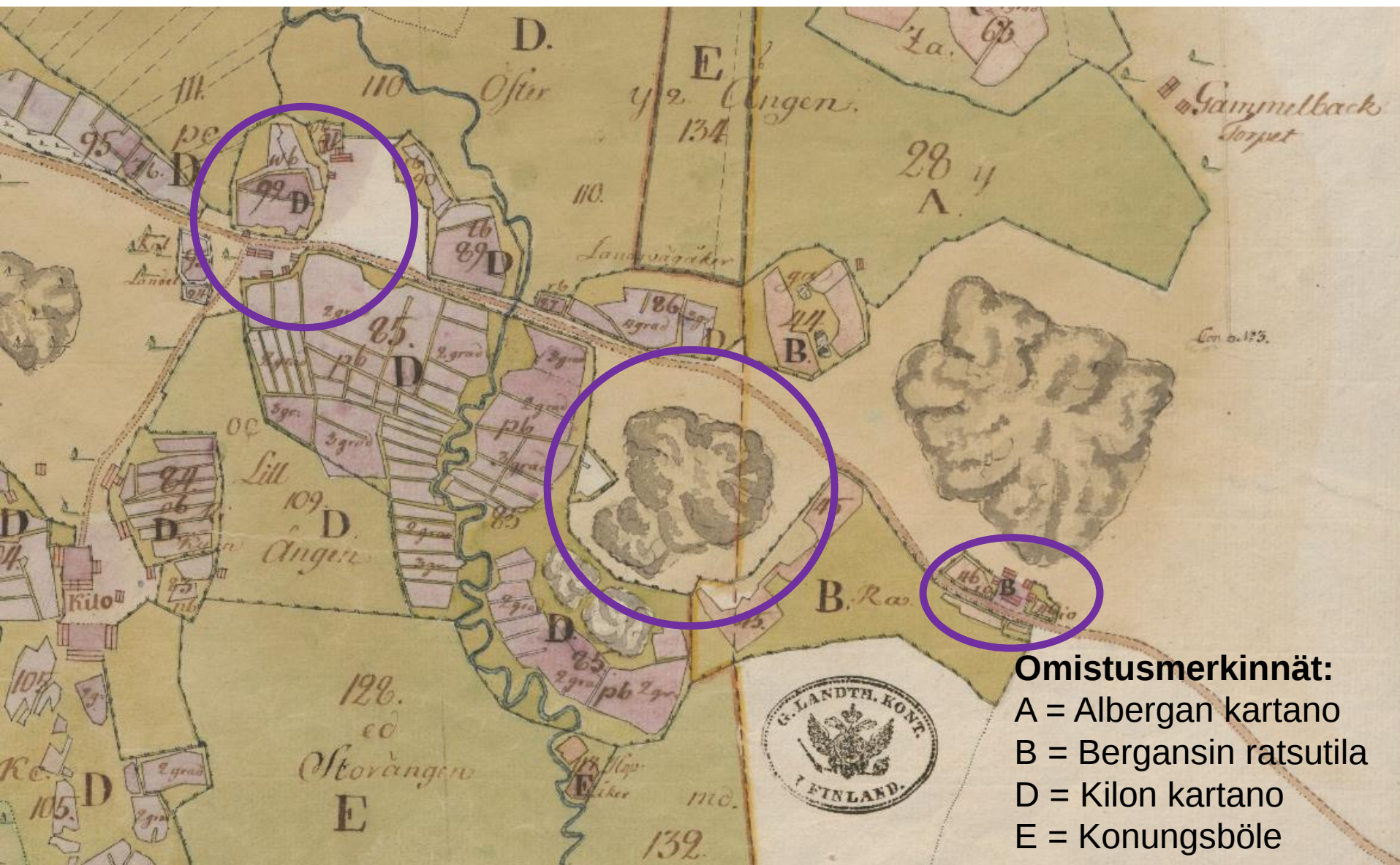

Ote vuoden 1982 osoitekartalta, jossa suomenkielinen nimi **Graninmäki**

Gransinmäen ympäristö Fonseenin kartalla 1750

Isojakokartalla 1775 mäki vielä rakentamaton

Omistusmerkinnät:

A = Albergan kartano

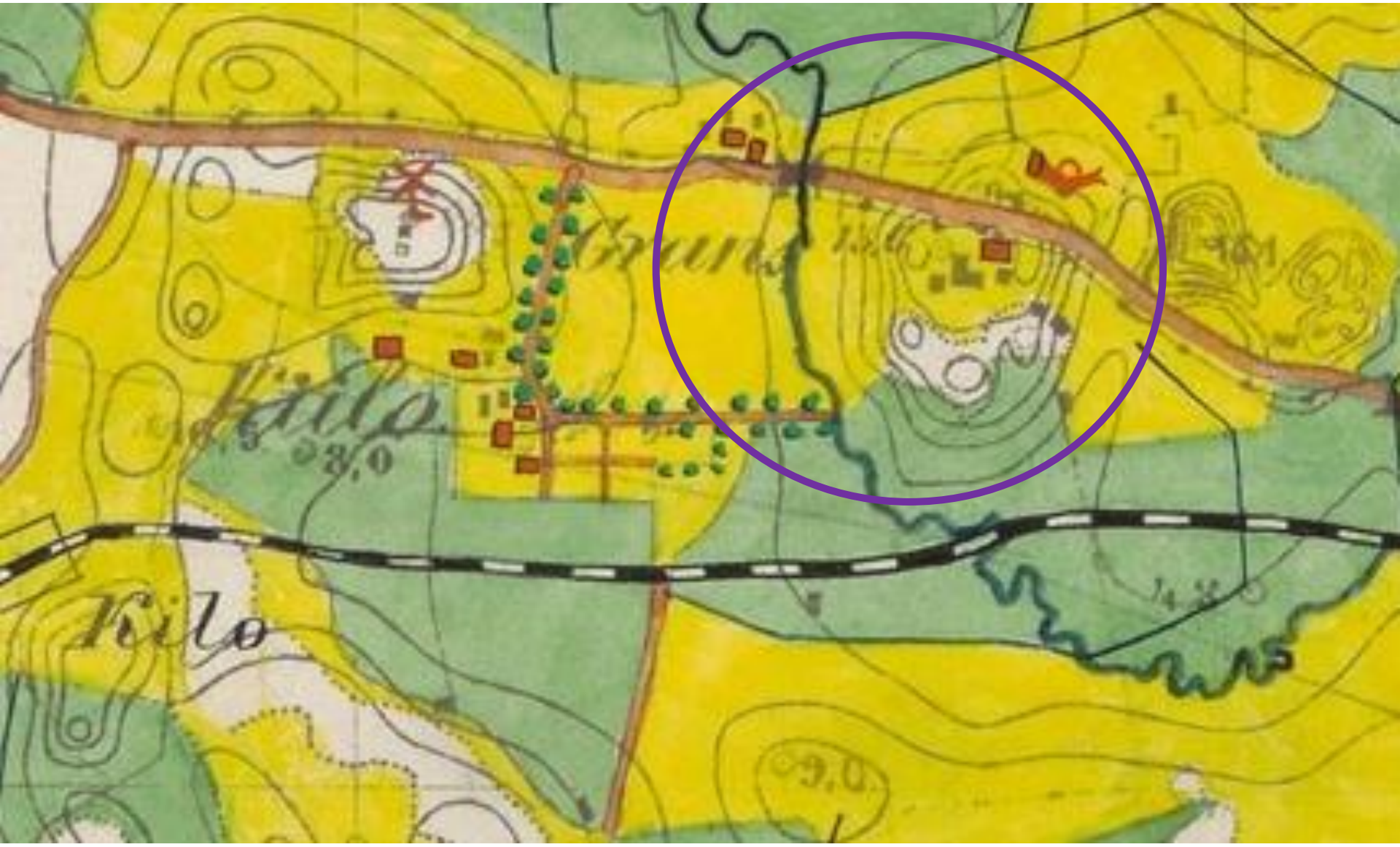
B = Bergansin ratsutila

D = Kilon kartano

E = Konungsböle

Tilanne 1870-luvulla:

Senaatin kartalla näkyvät kievari piharakennuksineen ja krouvi sekä muutama muu rakennus kievarinmäen kupeessa. Nimistössä näkyy myös nimi Grans.

Gransin kievari vaiheita

- Kilon kartanon Johan Agricola sai kestikievarioikeudet 1822
- Toimi ensimmäiset 10 vuotta Krouvinmäellä
- 1830-luvun alussa rakennettiin varsinainen kievarirakennus
 - Päärakennus 9 m x 30 m
 - 21 hevosen talli, navetta ja vaunuliiteri
 - Hirsirunko (tukit kartanon omasta metsästä)
 - Punamullattu pystylaudoitettu vuoraus
 - Aumakatto (Kiloboken'ssa arveltu olleen alkujaan olkea tai tuohta) myöhemmin paanu- ja nykyisin tiilikatto
- Grans toimi kievarina 60 v, kunnes toiminta siirtyi Glimsiin (12.9.1891)
- Sen jälkeen käytettiin pienten lasten kouluna
- Remontoitiin perusteellisesti 1920-luvulla kartanon työväen asunnoiksi
 - Enimmillään asui 5-6 perhettä
- 1980-luvulla talo testamentattiin SLC:lle
- Asemakaavalla suojeltu
- Vuosikymmenien odotusrappion jälkeen odotettavissa julkisivun korjaus 2022 alkaen? (nykyinen omistaja Toivo Group)

Taxa		
<i>hwarefter vederbörande gästgifvare inom tingslaget bör tillhandahålla resande vanlige förnödenheter under läppet af förra hälften af nästkommande år 1875</i>		
	Mk	Penni
<i>1 Måltid med husmanskost</i>	1	25
<i>1 kopp kaffe</i>		25
<i>1 måltidssup innehållande 1 jungfru* brännvin</i>		30
<i>1 kanna* öl</i>		45
<i>1 kanna söt mjölk</i>		85
<i>1 kanna sur mjölk</i>		40
<i>1 mark* smör</i>	1	65
<i>1 hönsägg</i>		20
<i>1 mark torrt kött</i>		75
<i>1 mark torrt rågröd</i>		30
<i>nattqvarter för 1 person</i>	1	20
<i>1 eldbrasa</i>		50
<i>1 talgljus</i>		20
<i>1 kappe hafra</i>		80
<i>1 lispund hö</i>	2	00
<i>smörja till en vagn</i>		40
<i>do till 1 schäs</i>		20
<i>stallrum för en häst öfver natten</i>		25
<i>Dock skall förestående taxa underställas Guvernören i länet närmare granskning och godkännande</i>		

Jungfru = 8,2 cl, Kanna = 2,62 l, Mark = 214 gr

1 mk / 1875 → 4,3 € / 2021

Tilanne 1900-luvun alussa:

Kilon kartano ja Bergans aloittivat palstamyynnin 1910. Hembygdens Vänner i Alberga osti tontin nuoriso-seurataloa varten. Alberga folkskolan valmistui v. 1901. Krouvin rakennukset ovat vielä tallella ja niissä asui Kilon kartanon työväkeä.

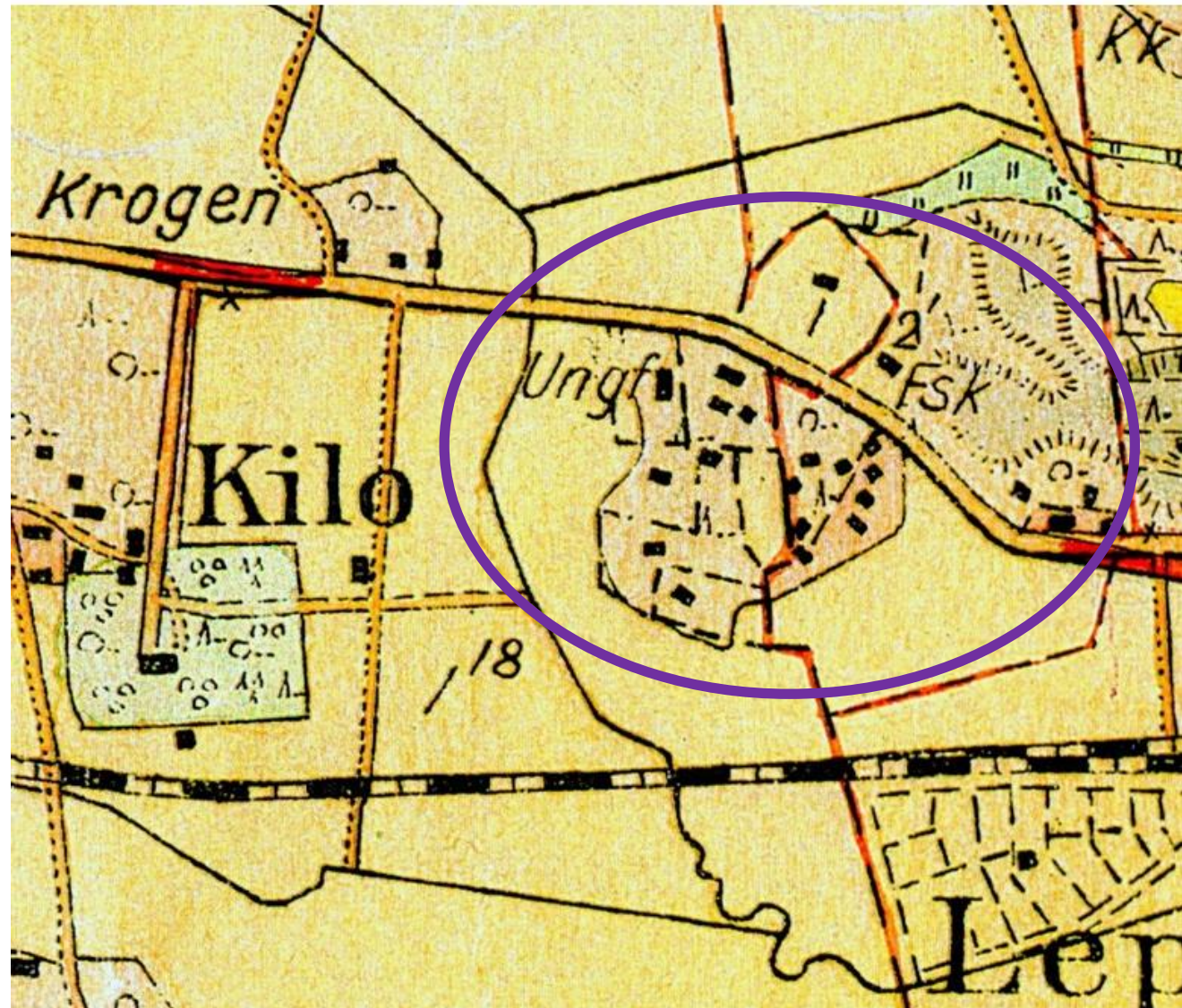
Kilon kartanosta erotettiin v. 1910-12:

- Björkhydda 1:9
(Theodor Moring)
- Thorstorp 1:6
(Hembygdens Vänner i Alberga)
- Bergbo 1:7
(Anton Lundell)

Bergansin erillispalstasta lohkottiin 1910-22:

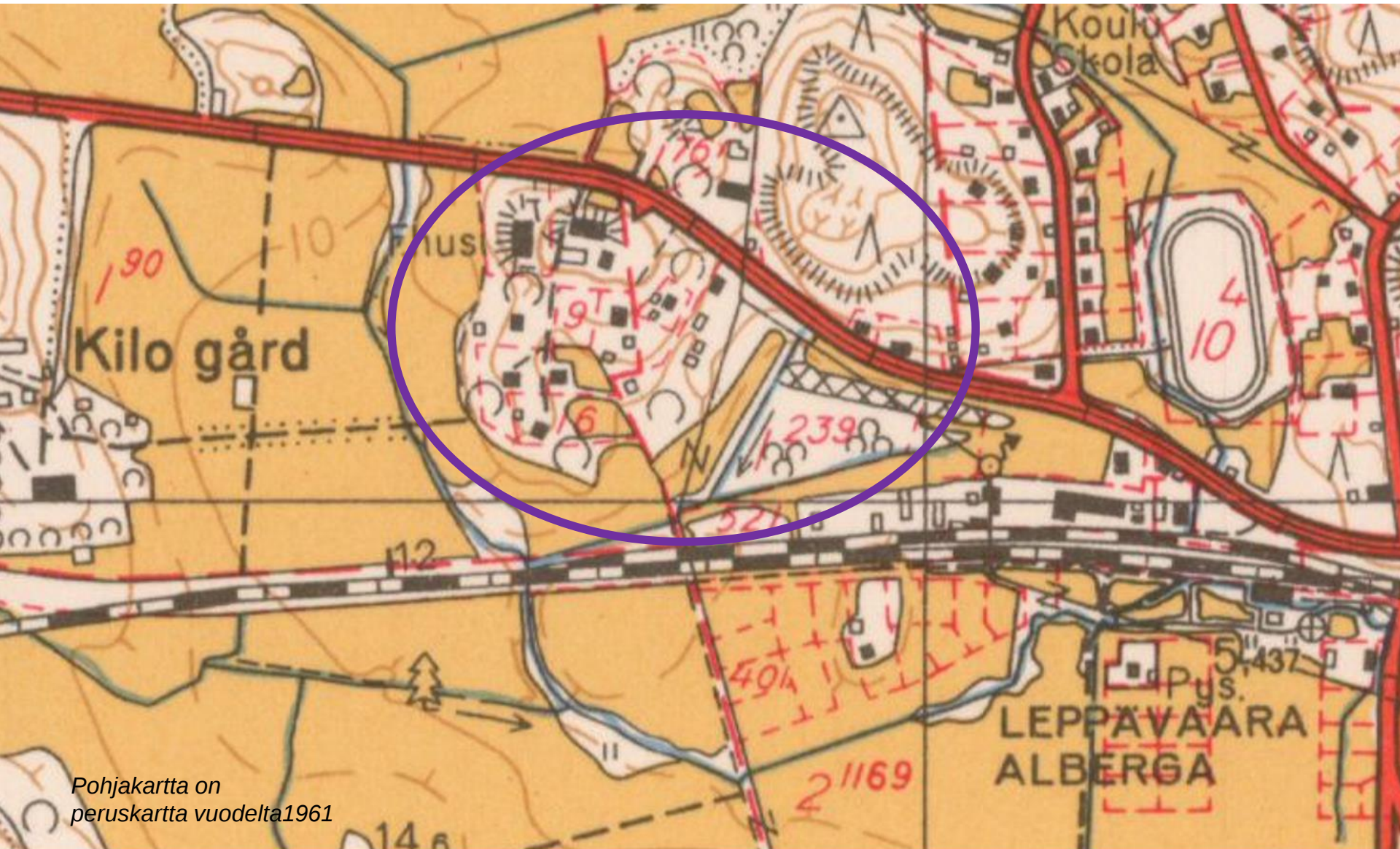
- Björkbacka 1:239
(Gestrin tyttäret)
- Solberg 1:238
(leskirouva Lindqvist)
- Loviselund?

*Pohjakartta vuoden 1934
varuskuntakartta*

Tilanne 1960-luvun alussa:

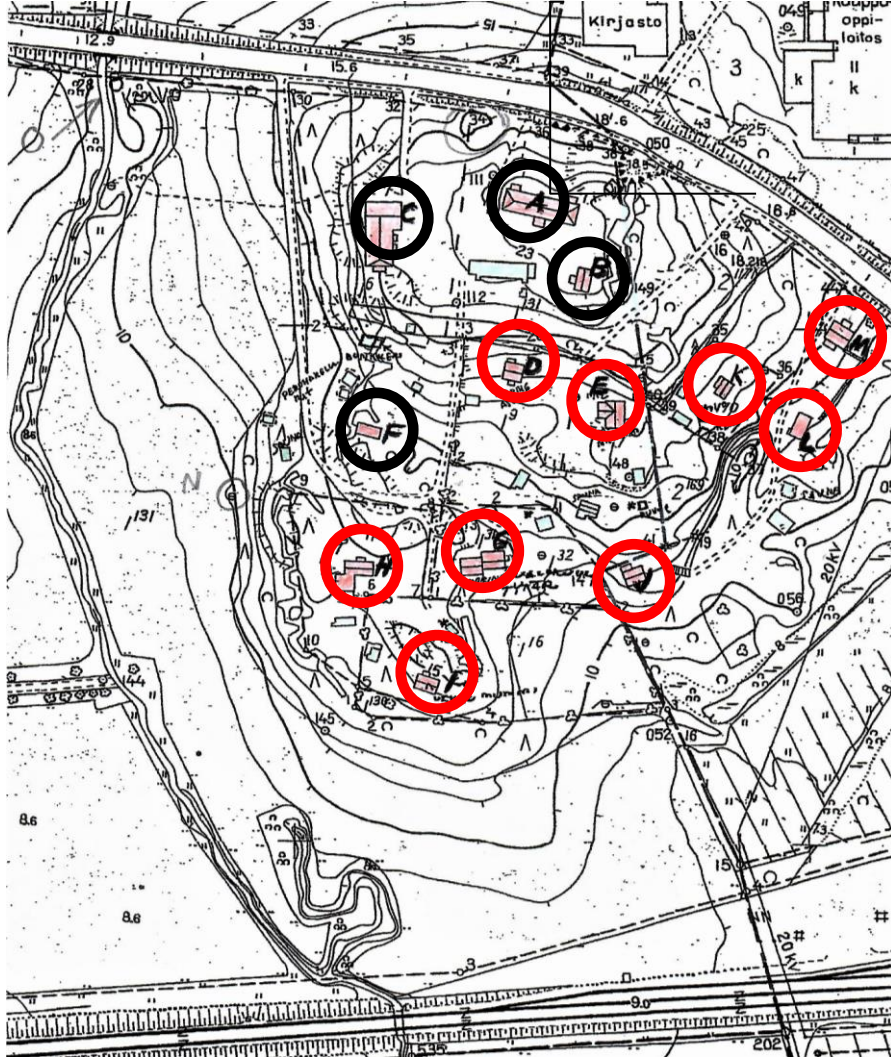
Vuosisadan alun rakentamisen jatkona syntyi vielä pari uutta asumusta, mutta v.1964 tuli voimaan rakennuskielto. Se oli alku tähän päivään asti kestäneelle odotusrappiolle.

Kansatieteen laitoksen rakennustutkimuskurssin aineisto 1973

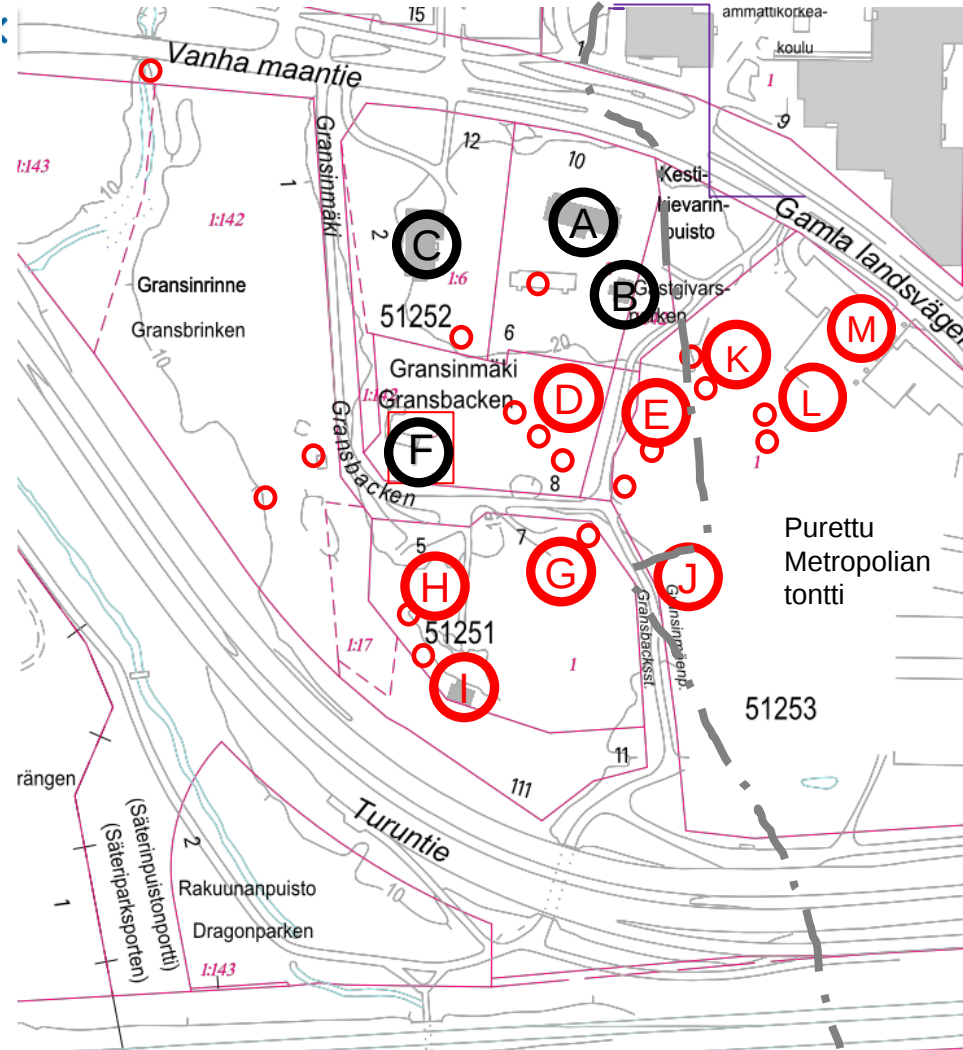
13 kohteen valokuvia talousrakennuksineen

- kohteet merkattu kartalle kirjaimin A → M

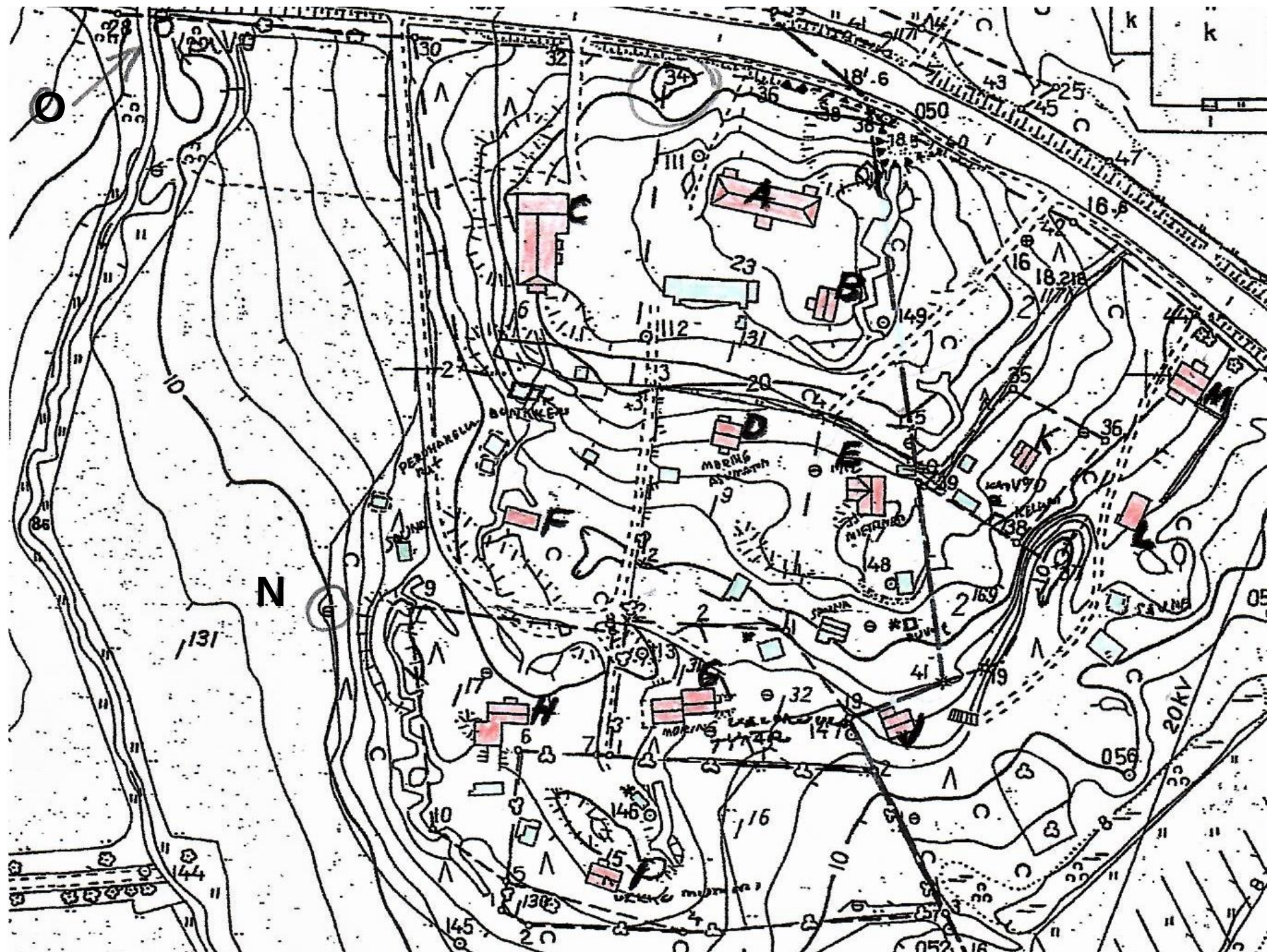
Kohteet sijoitettuina nykymkartalle 2021

- jo kadonneet **punaisella**, vielä tallella olevat **mustalla**

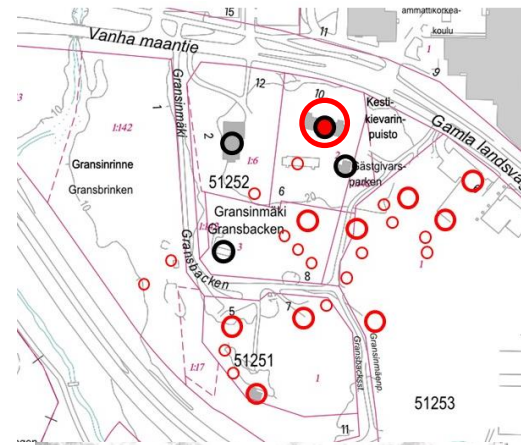
Kurssimateriaali käsittää reilut 300 valokuvaa. Kuvaajina olleet kurssilaiset olivat:

Kaarina Jalonen, Satu Lehtonen, Seppo Mankki, Leena Ounaskari, Riitta Paavonen, Hanna Pakkala ja M-R Suntela- Melajoki

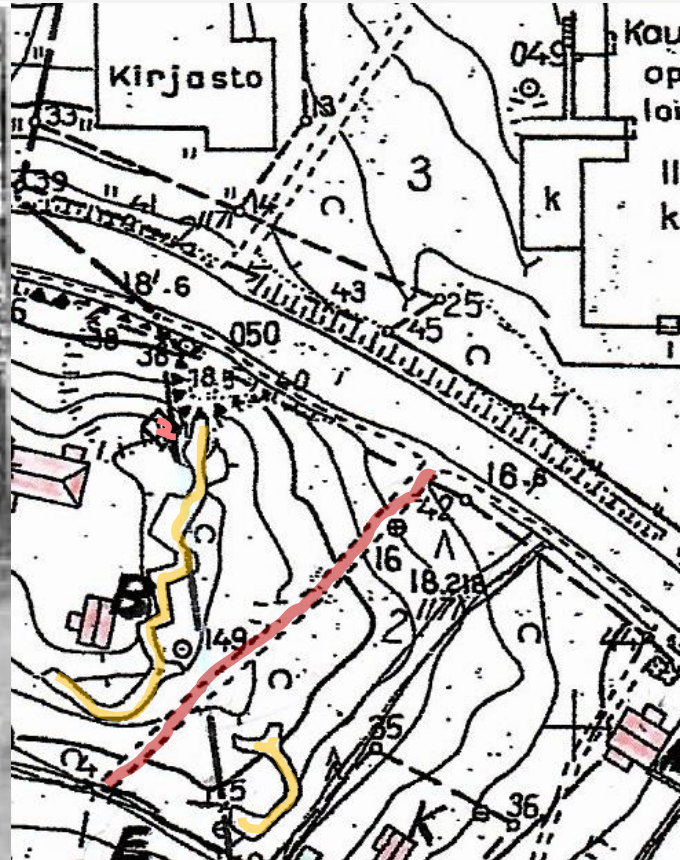
Gransin kestikievari (karttakohde A)

- Kohta 200-vuotias suojelurakennus ollut ns. odotusrappiolla 1980-luvun lopulta alkaen. Toivon mukaan Toivo Group ehtii sen pelastamaan. Korjaus luvattu 2022.

Alkuperäinen tieyhteys Gransin kestikievariin tallella!

- nykyinen kevyen liikenteen yhteys Gransinmäen sivuitse lienee historiallisesti merkittävä:
"Näkymä Turun maantieltä Gransbackan korkeimmalle kohdalle. Polku on luultavasti entisen kievarin pihasta maantielle tulevan tien paikalla. Mäellä vasemmanpuoleinen rakennus Sundholmin talo (B), ja puiden takaa häämöttää kievarirakennuksen idänpuoleinen pääty."
- vielä 1960-luvulla nykyinen kevyenliikenteen yhteys oli "vain pistotie", ks. karttaa
- kartalla näkyy myös hyvin, miten venäläisten rakentamat vallihaudat blokkasivat yhteydet kievariin ja Sundholmin taloon
- asuttiinkohan taloissa siinä vaiheessa kun valleja on rakennettu?

Näkymiä Gransinmäeltä lähiympäristöön 1973 aineistossa

Näkymä Gransin kulmalta yli Turuntien

Näkymä Kilon kartanon suunnalta

Näkymä Thorstorpin risteyksestä

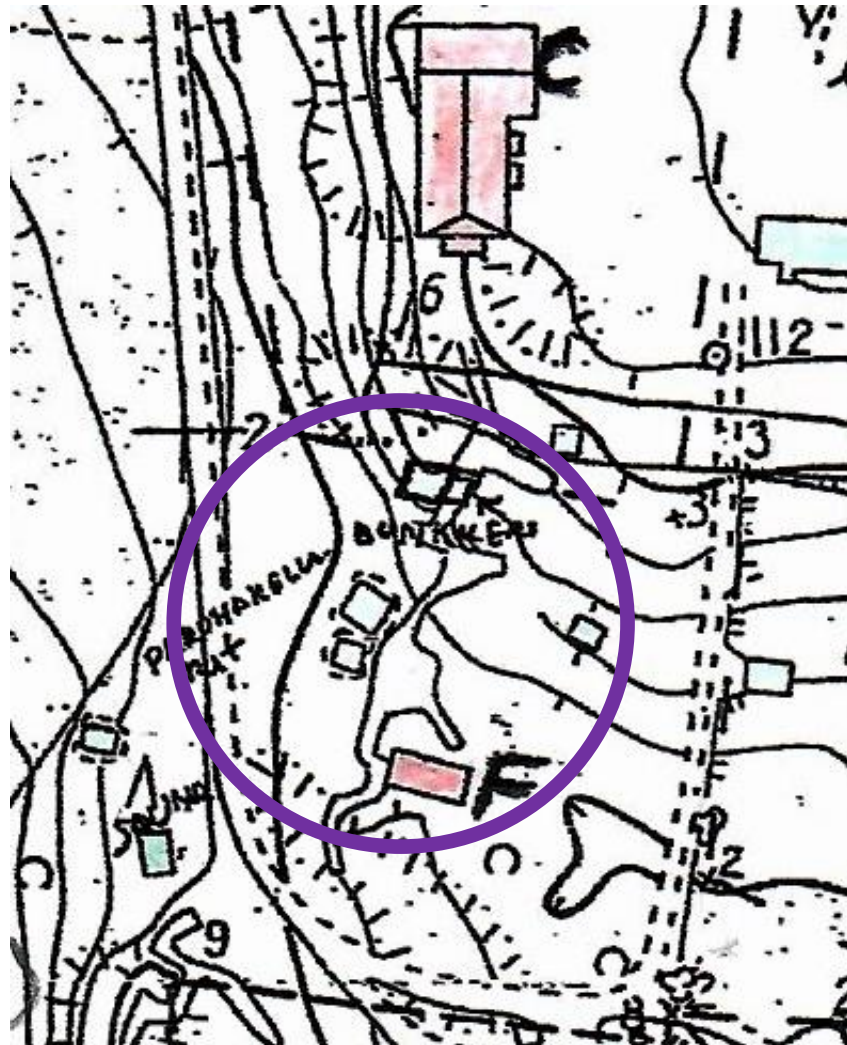
Monikonpuron vanha kivisilta Turuntiellä

Kartanon työväenasumus

"mummonmökki" (karttakohde F)

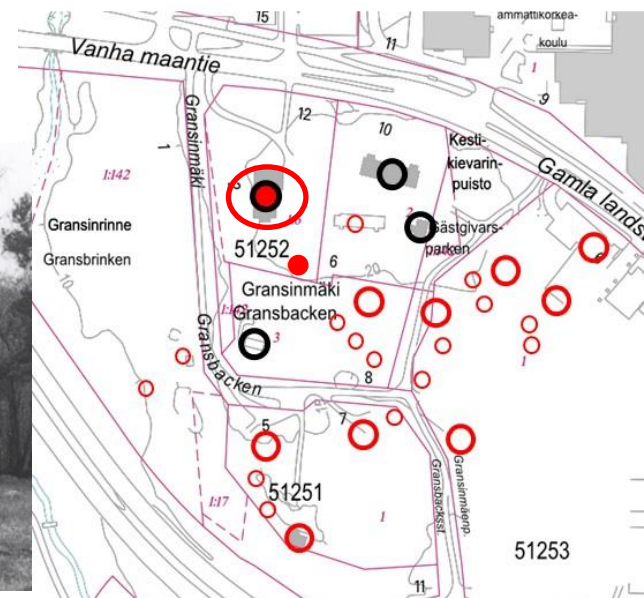
- lähes purkukunnossa, jää Toivo Groupin hankkeen parkkialueen alle
- asukkaista tiedetään Gösta Forsen
- perunakellarit, ks. kartta

Kartanon perunakellarit

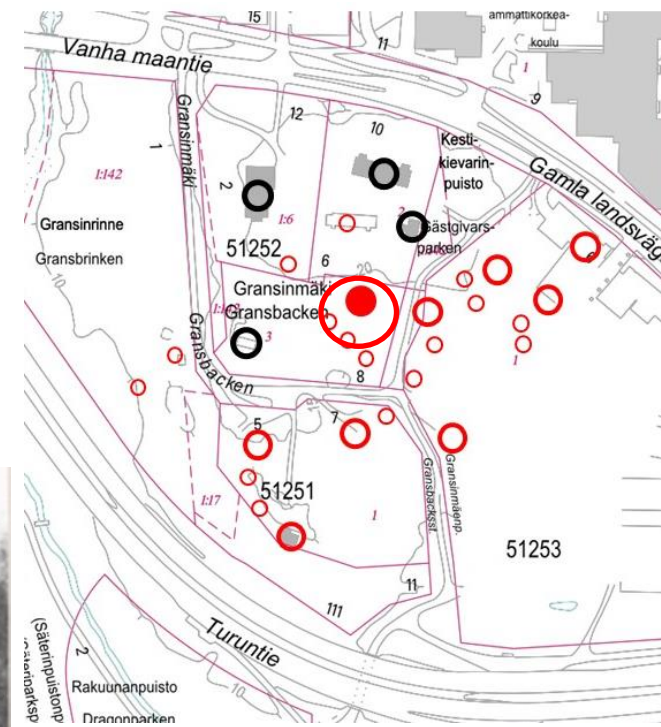

Thorstorp (karttakohde C)

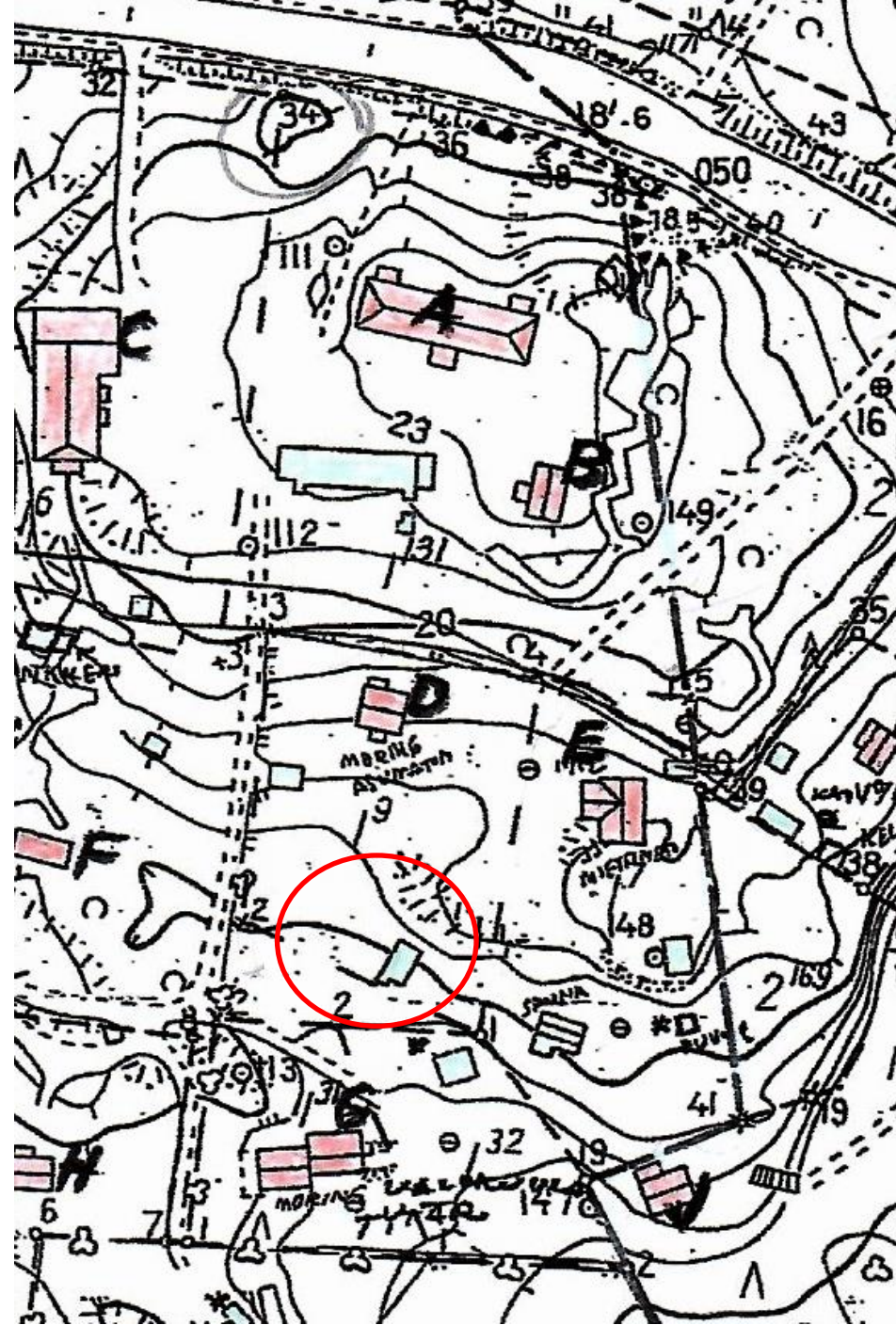
Björkhydda (karttakohde D)

- tontti lohkottu alkujaan Kilon kartanosta 1912
- rekisterinumero 1:9 (2240 m²)
- Theodor ja Hilda Moring
- Kilon kartanon työväkeä??
- rakennukset purettu (jo 1980-luvulla?)
- kuuluu nyt Toivo Groupin alueeseen

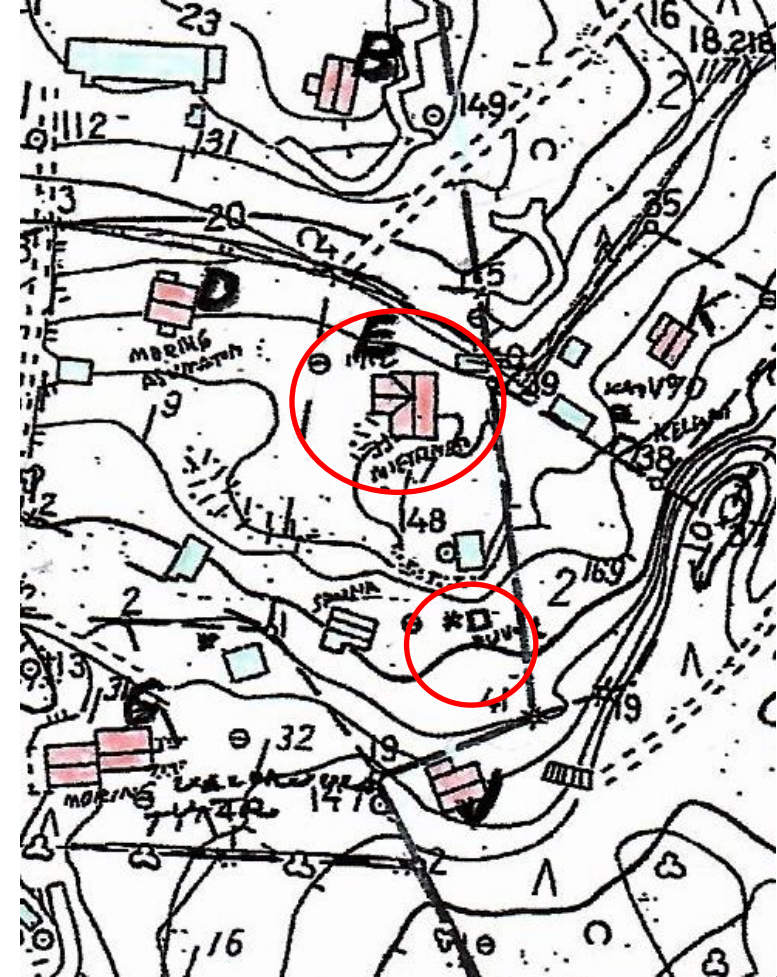

Björkhydda piharakennuksia

(karttakohde D)

Bergbo (karttakohde E)

- Bergbo lohkottu Kilon kartanosta 1912 (Lundell)
- Iso tontti, asuinrakennus korkealla kalliolla
- Missä vaiheessa rakennettiin?
- Missä vaiheessa tuli suutari Theodor Miettiselle?
- Miettinen muistetaan isosta nahkaesiliinasta)
- Tontti jäi Metropolian alle 1990-luvulla

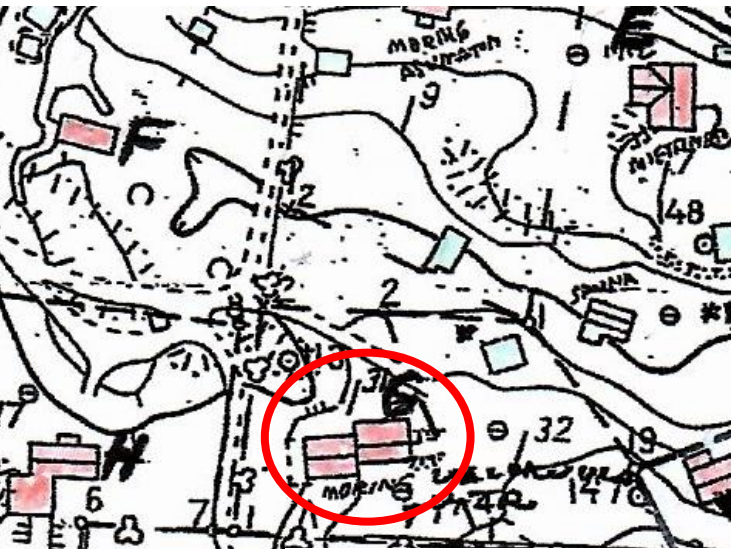
PuuCee

Bergbo piharakennuksia (karttakohde E)

Solhäll (karttakohde G)

- Rolf Moring, 1930-/1960-luku
- myyty kaupungille 1990-luvulla
- purettiin 2015-16

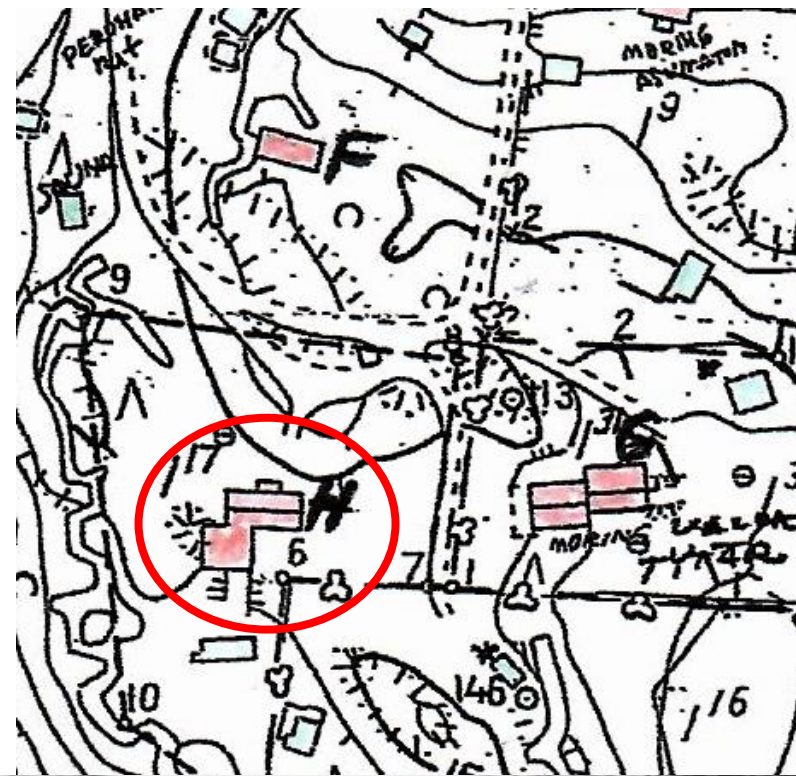
Solhäll (karttakohde G)

- Rolf Moring, 1930-/1960-luku
- myyty kaupungille 1990-luvulla
- purettiin 2015-16

Tomtebo (karttakohde H)

- Elvira ja Gunnar Moring, purettu vv. 2015-16

Tallbo (karttakohde I)

- talo paloi keväällä 2021
- rakensi Johan Ferdinand Lönnqvist
- myytiin kaupungille 1980-luvulla
- iso tontti, komea kuusiaita

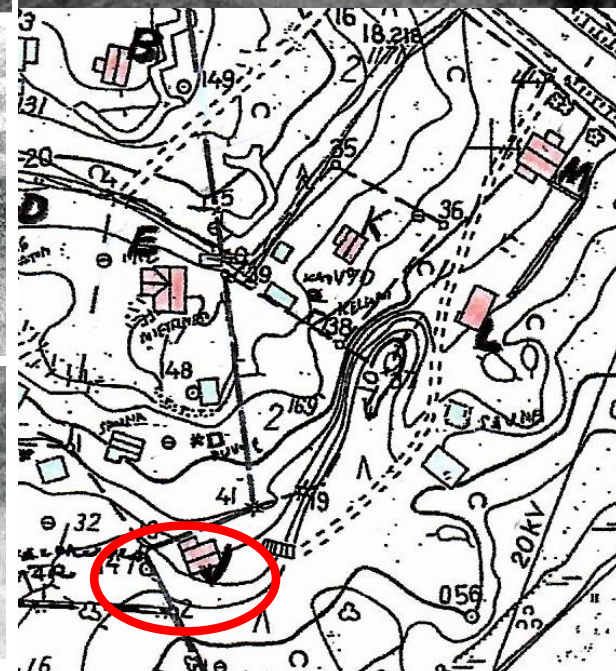

Mitä sitten jäi Metropolian rakentamisen alle?

Anderssonin talo

(Karttakohde J)

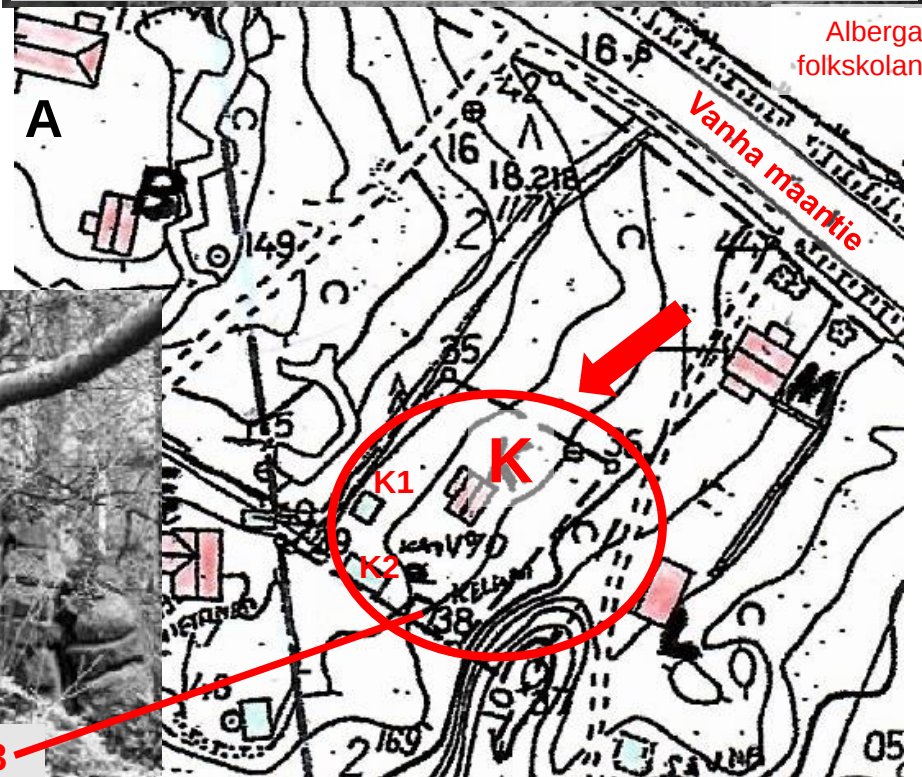
- Bergans/Björkbacka
- Gestrinien omistama palsta
- purettu Metropolian alta

Hagelin (K ja K1-3), Björkbacka

Pihapiiriä vasemmalla olevan talon nurkalta, sauna **K2** kesk., kanala **K1** oik., maakellari **K3** jää talon taakse pihan perälle

Alberga
folkskolan

Vanha maantie

05

Maakellari **K3**

Hagelinien talo (**K**), kuvattu koillisesta päin

Hagelinin talon pääty pihan puolelta ja piharakennuksia

Sotilastorppa (karttakohde L)

- Bergansin ratsutilan torppa
- Björkbackan erillispalstalla
- Ehkä siirretty (vrt. Fonseenin kartta)
- Kun Bergans 1905 myytiin K.A. Koskiselle, Björkbacka jäi Gestrin tyttärien omistukseen
- tunnettu myös "metsämiehen mökkinä"
- mm. K. V. Ahokainen asunut torpassa 1900-luvun alussa
- jäi Metropolian tontin alle

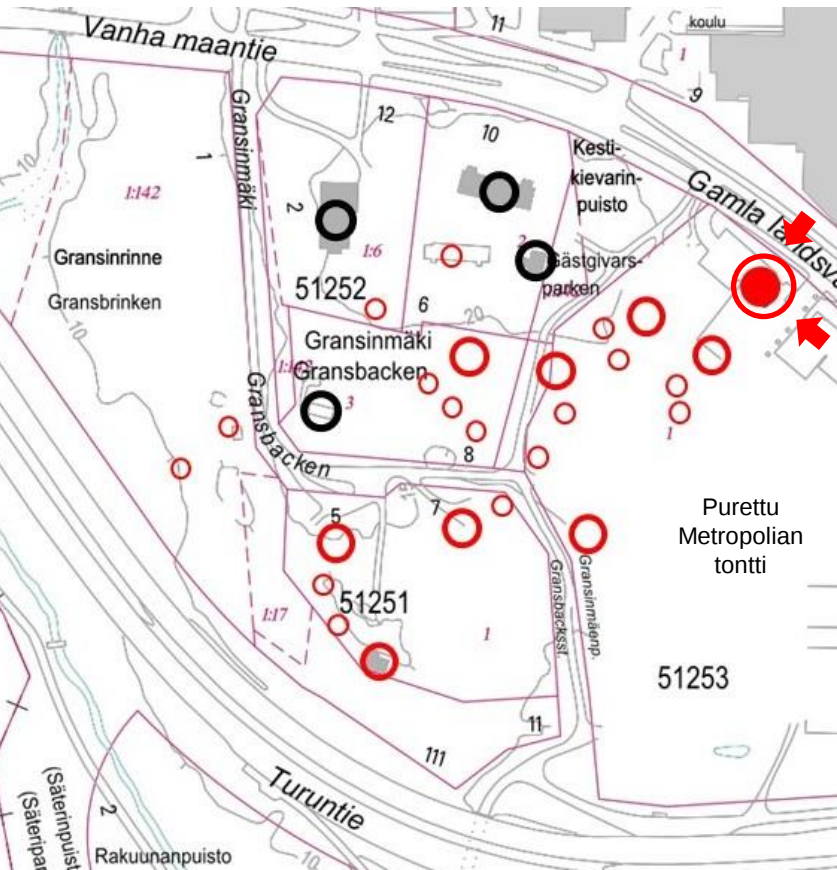

Turuntien varressa olleen Gestrinien talon

Gestrinin tyttärien talo

(karttakohde M)

- Bergansin tilan Björkbacka (erillispalsta)
- Gestrinin myytyä Bergansin 1905 Koskiselle, Björkbacka merkittiin hänen 5 tyttären nimiin
- talo ruotsalaista kansakoulua vastapäätä
- oli pitkään opettaja Ellen Gestrinin kotitalo
- Bergansin sotilastorpan naapurissa
- purettiin Metropolian alta

Juliana Paulina, Ottilia Elisabeth,
Virginia Cesilia, Ingrid ja Ellen Gestrin

Mystinen kaivo puron varressa, taustalla näkyy Kilon tammikujaa

Entä tulevaisuus?

